

TARIM POLİTİKASININ YÜRÜTÜCÜLERİ

Tarım Politikasının Yürütücüleri

- Tarım politikasını yönlendiren ve amaçlara ulaşmak için gerekli önlemleri belirleyerek uygulanmasını sağlayan devlet kuruluşları ve uluslar arası organlardır. Uluslar arası ve ulusal politikanın yürütücüleri de farklı olacaktır.
- Ulusal politikanın yürütücüleri her ülkede ismi farklı olsa da ülkenin tarım bakanlıklarıdır. Ancak tarım dışındaki bakanlıklar ve kuruluşlar da tarım politikasının yürütücüleri arasında olabilmektedir.

TARIM POLİTİKASININ YÜRÜTÜCÜLERİ

- Tarım politikasını yönlendiren ve istenilen hedeflere varabilmek için gerekli önlemleri saptayarak bunların uygulanmasında önayak olan **devlet kuruluşları** ve **uluslararası organlar** tarım politikasının yürütücüleri olarak belirtilebilir.

TARIM POLİTİKASININ YÜRÜTÜCÜLERİ

- Ulusal tarım politikasını oluşturan kuruluşlar her ülkede, ülkenin kendi özelliklerine göre farklılık gösterirler.
- Ulusal tarım politikası yürütücülerinin en önemli özelliği, **karar alma yetkisine sahip oluşları** ve alınan karara **uyulması zorunluluğudur**.

TARIM POLİTİKASININ YÜRÜTÜCÜLERİ

- Uluslararası tarım politikasının kapsamında olduğu halde, **ulusal bir tarım politikası yürütücüsü** gibi kesin olarak uyulması istenen kararlar alan kuruluşlar vardır.
  - AB'nin karar organları**

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- Türkiye'de tarımı ilgilendiren konular çok çeşitli kuruluşlarca ele alınmakta, bu kuruluşlar arasında çoğu kez yeterli eşgüdüm de sağlanamadığı için sorunlara çözüm bulmak da güçleşmektedir.

TÜRK TARIM POLİTİKASININ İŞLEYİŞİ

- **BAŞLICA KARAR ve YÖNVERME ORGANLARI**
- Bakanlar Kurulu
- **Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu (5488 sayılı Tarım Kanunu)**

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- *Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu*
- 5488 nolu Tarım Kanununun, 17 nci maddesi ile verilen görevleri yerine getirmek üzere **Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulu** kurulmuştur.
- **Kurul üyeleri;** Tarım ve Köyişleri Bakanının başkanlığında,
  - Tarım ve Köyişleri Bakanlığı,
  - Maliye Bakanlığı,
  - Sanayi ve Ticaret Bakanlığı,
  - Orman Bakanlığı,
  - Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı,
  - Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı müsteşarları ile Bakan onayı ile belirlenecek Bakanlık genel müdüründen oluşur.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- Gıda tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Bilim Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- **Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**
- Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatı olarak işlevleri ayrılmaktadır.
- Ayrıca merkezde bulunan ama merkez teşkilatı içinde yer almayıp da bağlı kuruluşlar ve ilgili kuruluşlar olarak adlandırılan kuruluşlar vardır.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

- **Bakanlık Teşkilatının ana hizmet birimleri**
  - Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
  - Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü
  - Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü
  - Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
  - Dış İlişkiler ve AB Koordinasyon Daire Başkanlığı
- **Taşra örgütlenmesi**
  - Tarım İl Müdürlükleri
  - Tarım İlçe Müdürlükleri
  - Araştırma Enstitüleri
  - Üretim İstasyonları
  - İl Kontrol Laboratuvarları
  - Zirai Karantina Müdürlükleri

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

- Bağlı Kuruluşlar
  - Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
  - Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü
- İlgili Kuruluşlar
  - Toprak Mahsülleri Ofisi Gn. Md.
  - Tarım İşletmeleri Gn. Md.
  - Çay İşletmeleri Gn. Md.
  - Et ve Balık Ürünleri A.Ş. Gn. Md.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- **Bilim Sanayi ve Ticaret Bakanlığı**
  - Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin kuruluş ve denetleme faaliyetleri ile ilgilenmektedir.
  - Bakanlık, birliklere Destekleme ve fiyat istikrar fonundan kredi kullanmaktadır.
  - Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'nin faaliyetleri de Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yönlendirilmektedir.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- **Orman ve Su İşleri Bakanlığı**

- ORKÖY Genel Müdürlüğü ile Orman köylerinin kalkındırılması ve bir çok Orman köyü kalkındırma kooperatiflerinin desteklenmesinde rol almaktadır.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı

Görevi;

- Kalkınma planları ve yıllık programları hazırlamak,
- Bakanlıkların ve kamu kurum ve kuruluşlarının iktisadi, sosyal ve kültürel politikayı ilgilendiren faaliyetlerinde koordinasyonu sağlamak,
- Uygulamayı etkin bir biçimde yönlendirmektir.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

Hazine Müsteşarlığı

Görevi;

- Tarımsal Kamu İktisadi Teşebbüslerin (KİT) faaliyetlerinin kanun tüzük ve yönetmelik hükümlerine göre yürütülmesini sağlamak,
- Genel finansman ve yatırım programları çerçevesinde Tarımsal KİT'lerin uygulamalarını değerlendirmek ve yıl içinde ortaya çıkacak gelişmelere göre programda gerekli değişiklikleri yapmak,
  - Tarımla ilgili faaliyetleri **Kamu İktisadi Teşebbüsleri Genel Müdürlüğü** tarafından yürütülmektedir.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

Hazine Müsteşarlığı

- **Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu** ile ilgili faaliyetleri de yerine getirmektedir.
- Tarımsal ürünlere sağlanan **ihracat teşvikleri** ve Tarım sektörüne sağlanan kredilere uygulanan **faiz sübvansiyonlarının** karşılanmasına yönelik ödenekler **Hazine Müsteşarlığı bütçesi** kapsamına girmektedir.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

Dış Ticaret Müsteşarlığı

- Ülkenin İhracat,ithalat ve dış ticaretini ilgilendiren anlaşmaların hazırlanması, müzakere edilmesi ve uygulanması ile görevlidir.
- İthalat rejiminin hazırlanması ve uygulanması, ihracatın geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, ihracat ve ithalat için standartların geliştirilmesi ve uygulanması görevini yürütmektedir.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- **Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulunun görevleri**
- a) Her yıl destekleme programlarının esaslarını ve araçlarını tespit ederek, bunların bütçe ödenek ihtiyaçlarını belirlemek, ilgili kuruluşlara teklif etmek.
- b) Değişen ulusal ve uluslararası koşullara göre destekleme programlarında yapılacak düzenlemeleri belirlemek.
- c) Desteklerle ilgili gerekli mevzuat düzenlemelerini izlemek ve değerlendirmek.
- ç) Kamu kurum ve kuruluşlarınca uygulanan destekleme programlarında kuruluşlar arası koordinasyonu sağlamak.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- Tarımın finansmanına katkıda bulunan çeşitli kaynaklar, karar alma sürecinde değilse bile, o kararların uygulanmasında sağladıkları kaynaklarla, politika yürütücülerinin işlevlerini tamamlayıcı rol oynamaktadırlar.
  - Para, Kredi ve Koordinasyon Kurulu,

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- **Tarım politikası alanında karar alma sürecine katkıda bulunan kurulların özellikleri de şu şekilde özetlenebilir:**
- **Para, Kredi ve Koordinasyon Kurulu :**
Başbakan'ın görevlendireceği bir Devlet Bakanının Başkanlığında, Maliye Bakanı, DPT Müsteşarı, Hazine müsteşarı, Dış Ticaret Müsteşarı, Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarları yer almaktadır.
-

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- Tarım politikası alanında karar alma sürecine katkıda bulunan kurulların özellikleri de şu şekilde özetlenebilir:
- Para,Kredi ve Koordinasyon Kurulu : Tarımsal girdilerin sübvansiyonu, süt üreticilerine teşvik primi, girdi ve kredi sübvansiyonlarını, ihracat teşvik primlerini belirlemek ve Bakanlar Kuruluna sunulması bu Kurul tarafından gerçekleştirilmektedir.
- Bu işlevlerin mali yükü **Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu** tarafından karşılanmaktadır.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
- Tüm su kaynaklarının planlanması, yönetimi, geliştirilmesi ve işletilmesinden sorumludur.
- Barajların, hidroelektrik santrallerin, içme-kullanma suyu temini ve sulama şebekelerinin planlanması, projelendirilmesi, inşa edilmesi ve işletilmesinden sorumludur.

Türkiye'de Tarım Politikasını Oluşturan Kuruluşlar

- Tarım kooperatifleri, çiftçi görüşlerini yansıtma ve çiftçiyi yönlendirme gibi işlevleri olan çiftçi kuruluşları da tarım politikası yürütücüleri ile bağı olan organlar arasında sayılabilir.

TÜRK TARIM POLİTİKASININ İŞLEYİŞİ

- Ziraat Odaları üst birliği olan Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin görevi, **tarım politikasının yapılanmasında ve uygulanmasında** söz sahibi bir tüzel kişilik oluşturmaktır.
- Ziraat Odaları;
  - Çiftçi kütüklerinin tutulması,
  - Bazı girdilerin pazarlanması,
  - Tarım makinelerinin kayıt ve tescilinin yapılması,
  - Tarım kurslarının düzenlenmesi,
  - Tarımla ilgili toplantı ve konferansların düzenlenmesi,

TÜRK TARIM POLİTİKASININ İŞLEYİŞİ

- **FİNANSMAN KAYNAKLARI**
- En önemli finansman kaynağı “Türkiye Cumhuriyeti Bütçesidir”
- 5488 sayılı Tarım Kanunu’na göre
- **Madde 21** – Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi millî hasılanın yüzde birinden az olamaz.

TÜRK TARIM POLİTİKASININ İŞLEYİŞİ

- **FİNANSMAN KAYNAKLARI**
- **Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu (1993'te bütçeye dahil edilmiştir)**
- DFİF'un ödemeleri için gerekli kaynak bütçeden aktarılmaktadır.
- **Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu (KKDF)**
  - İthalatta kullanılan kredinin faiz ve anapara kur farkı üzerinden belirli oranlarda hesaplanan ve tahsil edilen meblağ Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu'na aktarılır.

TÜRK TARIM POLİTİKASININ İŞLEYİŞİ

- **D. FİNANSMAN KAYNAKLARI**
- TCZB
  - Devlet bütçesinden tarıma ayrılan payın dağıtımında görev yapar.
  - Tarımsal üretime sağladığı kredilerle tarım işletmelerine finansman temin eder.
- TKK

Uluslararası Tarım Politikasının Yürütücüleri

- Uluslararası tarım politikası az sayıdaki uluslararası veya uluslarüstü makam tarafından yönlendirilir, fakat kararların uygulayıcısı ulusal düzeyde anlaşmaya taraf olan devletlerdir.
- Buradan da anlaşılmaktadır ki, **tek tek ülkeler** uluslararası tarım politikasının **yürütücüleri değil**, ancak **uygulayıcılarıdır**.
- Yalnız ülkeler ekonomik ağırlıkları ve dış ekonomik ilişkilerinin yoğunluğu ölçüsünde uluslararası tarım politikasında az ya da çok etkili olabilmektedirler.
- Örneğin ABD veya AB'nin almış olduğu tarım politikası önlemleri uluslararası tarımsal ilişkilerin oluşmasında etkili olup, uluslararası tarım politikası açısından da önem taşır.

Uluslararası Tarım Politikasının Yürütücüleri

Uluslararası tarım politikasının yürütücüleri, yani uluslararası tarım politikası kararlarını alan makamlar taşıdıkları yetkilere göre ikiye ayrılırlar;

1) **Uluslararası** ve

2) **Uluslarüstü** niteliğe sahip kuruluşlar.

Her iki tip kuruluşta da kararlar kuruluş üyesi ülke temsilcilerinin katıldığı karar organları tarafından alınmaktadır

Uluslararası Tarım Politikasının Yürütücüleri

Uluslararası örgütlerin işlevi **üye devletlerin yerine geçmeden**, belirli konularda onlar arasında **işbirliği** sağlamaktır.

Uluslararası Tarım Politikasının Yürütücüleri

Oysa uluslarüstü niteliğe sahip uluslararası örgütlerde, **üye devletler örgüte bazı konularda yetkilerini devretmektedir.**

Örgüt bazı alanlarda bir ulusal devletin sahip olduğu yetkilere sahiptir.

Bu nedenle örgütün kararları üye devletleri ve o devletin vatandaşlarını doğrudan bağlamaktadır ve üye ülkelerde doğrudan bu kararlara uyulmaktadır.

Uluslararası Tarım Politikasının Yürütücüleri

- Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi uluslararası tarım politikasını uygulayacak her üye devlet, uluslararası kuruluşun özelliğine göre ya bir konuda diğer ülkelerle işbirliğine gidecek, yahut belli konularda yetki devrini kabul edecektir.
-
- Bu durumda ulusal makamlar gönüllü birleşmeler yoluyla tarım politikalarını ortak kurallar ve amaçlar çerçevesi içinde düzenleyeceklerdir.
- Bu tür örgütler olarak Birleşmiş Milletler çatısı altında yer alan FAO (Tarım ve Gıda Örgütü), WFP (Dünya Gıda Programı), GATT (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması), Dünya Ticaret Örgütü (WTO), UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı), Dünya Bankası Grubu, IFAD (Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu) belirtilebilir.
-

Uluslararası Tarım Politikasının Yürütücüleri

- Uluslarüstü organlar ise ekonomik birleşmeler çerçevesinde oluşturulur.
- Örneğin **AB üyesi ülkeler** bazı alanlarda yetkiyi Topluluk kurumlarına aktarmışlardır.
- Bu alanların başında tarım politikası gelmektedir. Ortak tarım politikası kuralları Topluluk organlarından Komisyon'un teklifi ve Konseyin kararıyla alınır.

Türkiye’de Tarım Politikasının Yürütücüleri

- Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- Hazine Müsteşarlığı
- Ekonomi Bakanlığı
- Kalkınma Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı
- Bakanlar Kurulu
- Yüksek Planlama Kurulu,
- Para Kredi ve Koordinasyon Kurulu
- Bilim Ve Teknoloji Yüksek Kurulunun
- Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu ve Bölgesel gelişme Komitesi

Tarım Politikasının Uygulama Alanları

1. Tarımsal üretim politikası

Tarımsal yapı politikası

Üretim süreci ve verimlilik

2. Tarımsal pazar politikası

3. Tarımda sosyal politika

4. Tarımsal gelir politikası

5. Tarımda bölgesel politika

6. Kırsal politika

Tarımsal Yapı Politikası

- Tarımsal faaliyetlerin içinde yürütüldüğü üretim ortamı tarımsal yapıyı oluşturur. Tarımsal yapı ülkeden ülkeye hatta bölgeden bölgeye
- Tarımın yapısı denildiğinde, toprak, tarımsal işgücü, sermaye, girdi, teknoloji, tarımdaki üretim deseni ve pazar organizasyonları akla gelmektedir. Demek ki tarımsal faaliyetlerin yürütüldüğü ortam üretim aşaması ile ilgiliyse üretim yapısı, pazarlama aşamasında ise pazar yapısı söz konusudur.

Tarımsal Yapı Politikası

Tarımsal yapıyı oluşturan faktörler ve oluşumuna etki eden faktörler:

- Tarım arazilerinin ve işletmelerin genişliği
  - İklim ve toprak koşulları/ Ülkedeki toprak varlığı
  - Tarımda çalışanların sayısı ve bunların toprak talebi ile yaratılan baskı
- Tarımda çalışanların sayısı ve kalitesi
  - Nüfus artışı/ Diğer sektörlerdeki iş olanakları
  - Tarım dışı ve tarımsal eğitim olanakları
  - Tarıma yönelik destekler
- Tarımda sermaye kullanımı
  - Tarım kesiminde gelir düzeyi/ tasarruf meylı
  - Tarıma yönelik yatırımlar/ uygulanan faiz ve döviz kuru/ ülkedeki teknoloji düzeyi ve tarıma yansıması
- Tarımda üretim deseni
  - İklim ve toprak koşulları/ teşvik ve sınırlamalar/ teknolojik gelişme düzeyi/ iç-dış talep
- Tarımsal Pazar organizasyonları
  - Geleneksel Pazar kuruluşlarının gereksinimi karşılama düzeyi
  - Devletin Pazar organizasyonuna müdahalesi-hukuki düzenlemeler, yönetim, teşviklere

Tarımsal Yapı Politikası

Üretimin yapısını düzenlemeğe yönelik önlemler: üretim faktörlerinin kalitesini ve bileşimine müdahale ile verimlilik ve gelir artışı amaçlar

1. İşletmelerin büyütülmesi
2. İşletmelerin parçalanmasını önlemek
3. Tarım nüfusunun azaltılması ve arazi hareketliliğinin artırılması
4. Bina ve arazi koşullarının düzeltilmesi
  - Parçalılık/ toplulaştırma gereği
5. Toprak reformu
  - Rasyonel çalışabilecek işletmeler oluşturmak
6. Yasa ve yönetmeliklerle tarımsal yapının iyileştirilmesi
7. Tarımda sermaye kullanımını düzenlemek
  - Çiftçinin sermaye gereksinimi ve bunun uygun koşullarda sağlanması

Tarımsal Üretim Süreci ve Verimlilik/Üretim ve Arzı artırma

- Tarımsal üretime müdahale
  - Ekim alanı teşviği(arazi genişliği üzerinden destek)
  - Sermaye yardımı (Girdi kullanımı,kredi faizleri,yatırımlar, hayvan varlığı üzerinden destek)
  - Üretim miktarı üzerinden destek
- Arza müdahale
  - Devlet alımları ve fiyat subv. (stoklar)
  - Dış ticaret düzenlemeleri(İhracat teşviki, ithalat kısıtlama)

Tarımsal Üretim Süreci ve Verimlilik/Üretim ve Arzı azaltma

- Tarımsal üretime müdahale
  - Ekim alanı sınırlaması(yardımların yasaklanması)
  - Üretim kotası
  - Sermaye kullanımına sınırlama (Girdi kullanımına sınır, Kredi faiz oranları, yatırımların kısılması, hayvan varlığının azaltılmasına destek veya yasaklar)
- Arza müdahale
  - Fiyat düzenlemeleri (Fiyat paritesi, kademeli fiyat, kota dışı ürüne farklı fiyat)
  - Arz kotası
  - Dış ticaret düzenlemeleri (İhracata yöneltme, ithalat kısıtıcı önlemler)

Üretimin artırılması

- *Girdi sağlanması*
- *Kredi olanakları*
- *Destekleme alımları*
- *Üretici yardımları:* ekim alanı genişliğine veya elde edilen ürün miktarına göre götürü olarak ödemeler yapılabilir.
- *Fiyat avantajı:* Bir ürün yerine diğerinin üretilmesini özendirme için destekleme kapsamındaki ürünlerin fiyatları arasındaki parite değiştirilebilir.
- *Dışsatım kolaylıkları*
- *İşleyici yardımları:* Hammadde olarak kullanılan ürünlerin sanayici veya imalatçılara yerli ürün kullanmaları halinde parasal yardımda bulunulması, sanayicinin/imalatçının ithal hammadde yerine yerli ürün kullanmasını özendirici, dolayısıyla yerli üreticiyi gözetilen bir uygulamadır.
- *Dışalımların kısıtlanması veya pahalılaştırılması:*

Verimlilik

Üretim miktarı/Faktör kullanım miktarı

Verimliliği etkileyen çok faktör var, bu nedenle verimlilik de çok farklılık gösterir, farklılığın nedenleri:

- İşletme büyüklükleri farklı
- İşletme sistemi farklı (Üretim deseni, teknoloji, fiyat destekleri)
- Üretim ortamı farklı (İklim, toprak, pazara yakınlık)
- İşletme yöneticisi farklı

Verimlilik

Sektörler arası karşılaştırmak zor

- Üretim faktörlerinin kaliteleri (işgücü) farklı
- Tarımda toprak diğer sektörlerde sermaye ağırlıklı
- Tarımda piyasa ekonomisi etkin değil,
- Tarımda desteklemelerden arz-talep ilişkisi etkilenir

Uluslar arası karşılaştırma yapılamaz

- Doğa koşulları farklı, Teknoloji düzeyi farklı
- Verimlilik artışı faktör yoğunluğuna göre farklı
- Fiyat belirlemeleri ülkelere göre farklı
- Döviz kurlarının belirlenmesi farklı

Tarımsal Pazar Politikası

- Ülkenin besin maddesi ve hammadde talebi karşılanması
- Tarımda çalışanlara yeter gelir sağlamak
- Öz tüketim dışında pazara mal sağlamak
- Tarım dışından mal alabilmenin sağlanması, ekonomiye katkı
- Tarım ürünleri arzının talebe uydurulması /iç ve dış pazarda satış sorunlarının çözümü
- Korumacılık tarımda yaygın
- Son gelişmeler devletin tarım ürünleri piyasasındaki rolünün min. Edilmesi yönünde

Tarımda tam rekabet için müdahaleler

- İşletmelerin belli ellerde yoğunlaşmasını önlemek
- Piyasanın açık şeffaflığı için bilgi akışı sağlanm.
- Faktör hareketlerini hızlandırmak
- Kredilerle gerekli ürünlerin üretimini yönlendirm.
- Pazar araştırmaları yapmak
- Yasalarla denetlemelerle kalite ve standardı sağl.
- Yasalarla rekabeti bozucu birleşmelere engel olm.
- Üreticilerin birleşerek güçlenmelerini desteklemek
- Haksız dış rekabeti önleyerek yurt içi üretimi korumak

Tam rekabet piyasasında; pazarda hiçbir satıcının sattığı ürünün fiyatını etkileme gücüne sahip değildir

- **Tam rekabet piyasasının dört koşulu vardır**
- Piyasada çok sayıda alıcı ve satıcı bulunmaktadır.
- Her firma tek tip ürün üretmekte ve satmaktadır.
- Firmalar kolaylıkla piyasaya girebilmekte ve piyasadan çıkabilmektedirler.
- Alıcı ve satıcılar piyasa hakkında tüm bilgilere sahiptirler.

Pazar Yapısı

Ürünün üretiminden tüketici eline geçinceye kadarki süreçte pazarlamayı yürüten özel ve tüzel kişiler pazarlama yapısını oluşturur. Bunlar:

- Kamu Kuruluşları
  - TMO, Türkiye Şeker fab.A.Ş., TEKEL, EBK, TSEK. (EBK kısmen SEK tamamen özelleştirilmiş, TEKEL ve ÇAYKUR monopol özelliğinden arındırılmış, TEKEL ve Şeker fab.A.Ş. bazı fabrikaları özelleştirildi.
- Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri
  - Birlikler sadece ortaklarının ürünlerini işleme ve pazarlaması)
- Dikey Birleşmeler
- Tüccarlar

Pazar Yapısı/ Dikey Birleşmeler

Üreticinin doğrudan sanayi kuruluşu ile anlaşma yaparak aracıyı ortadan kaldırarak ürününü pazarlamasıdır

- Üreticiler birleşerek üretimlerini işleyecek ve girdi üretecek fabrika kurarlar
- Sanayici üreticilerle anlaşarak ürün alır ve girdi yardımı yapar
- Sanayi işletmeleri kendi arazileri üzerinde elemanlarına üretim yaptırır

Agribusiness: tarımsal girdilerin yapımı ve dağıtımını da içine alarak, tarım ürünlerinin üretim, depolama, işleme ve dağıtımı ile ilgili tüm çalışmalardır.

- Birleşmeleri üretici ve sanayi açısından tartış

Tüccarlar (borsalara kayıt zorunlu)

Peşin(spot) işlemler:

- Ürün borsada fiziki olarak sergilenmekte ve satışa arz edilmekte.
- Dayanıklı ve depolanabilir ürünler arz edilir
- Alım-satım aynı gün/ ertesi gün akşama tamamlanır, bedel ödenir
- Alım-satımlar toptan miktar üzerinden yapılır.

Forward işlemler:

- Fiziki mal sözleşmede belirlenen tarihte teslim edilir.
- Taraflar malın kalitesi ,miktarı, tarihi ve yeri konusunda sözleşme yapar
- Sözleşmenin başkasına devri güçtür
- Sorumluluk süre sonunda biter
- İyi niyete bağlı kişisel anlaşmalar olup mevcut hukuk düzeninde yürütülür
- Alıcı ve satıcı birbirini tanır, fiyat alıcı ve satıcı arasında belirlenir
- Vade sonunda bedel ödenir ve ürün teslim edilir
- Spot işlemlerden farkı ürün üretilmeden pazarlanır ve sözleşme kuralları uygul.

Tüccarlar (borsalara kayıt zorunlu)

- *Futures İşlemler:*
- Spot ve forwards işlemlerden farklı olarak alıcı ve satıcının birbirini tanıması ve güvenmesi gerekmez.
- Ürün teslimi de çok nadir gerçekleşir.
- Fiyat Korbeyde serbest rekabet koşullarında oluşur.
- Kliring odasında teminat yatırılır.
- Malın kalitesi, miktarı, zaman ve yeri bütün işlemler için standarttır
- İki tarafta istedikleri zaman sözleşmeyi elden çıkarıp likite dönüştürür
- Özel bir hukuki düzenleme gerektirir
- Malı teslim edecek kimse malı önceden alıp depo vb masraflara katlanır ve fiyatın artma riskinden korunur, yada vade sonunda spot piyasadan alarak teslim eder
- Futures işlemlerde alıcı ve satıcının kar ve zarar potansiyeli sınırsızdır.

Tüccarlar (borsalara kayıt zorunlu)

- Option İşlemler:
- Sözleşme istendiğinde likidite edilebilir
- Malın türü, sözleşmenin geçerlilik süresi, malın teslim ve teslim yeri standarttır.
- Vadeli işlem korbeyinde açık ve yüksek sesle pazarlık edilerek bedel(prim) oluşturulur.
- Prim takas kanalıyla ödenir
- Option hakkını satın alan be bedeli öder ve zarar olasılığı bu bedelle sınırlıdır
- Kar potansiyeli ise sınırsızdır
- Option hakkını satan kişinin karı aldığı bedelle sınırlı, zararı ise sınırsızdır
- Takas odasına teminat yatırma zorunludur
- Amaç malın satışı değil sözleşme yoluyla kar elde etmektir.

Pazarlama Süreci

- Amaç: Arz-talep dengesinin üretici ve tüketici açısından uygun fiyat düzeyinde oluşmasıdır. Arza/talebe müdh.yapıl
- Talebe müdahale: Yasalarla ve politik uygulamalarla olur
- Karneye bağlama: Üretimin yetmemesi halinde başvurulanan bu önlem kriz ve savaş dönemlerinde uygulanır.
- İkame ürünün tüketiminin özendirilmesi: İkame ürüne görelilik olarak ucuz fiyat vermek, eğitim ve reklam yoluyla bu ürünün tüketiciye benimsetilmeğe çalışılması, ikame ürünün bol miktarda piyasaya sürülmesi gibi yöntemlerle bir üründe karşılaşılan tüketim açığı kapatılmağa çalışılabilir.

Talebi artırmak ise yerli üretimin korumak için yapılabilir. Ülke gereksinimini karşılamak için yapılan dışalımın yurtiçi üretimi olumsuz etkilemesinin önüne geçmek için yerli üründe ithal ürünün belli oranlarda karıştırılması koşulunun getirilmesi buna örnek olarak verilebilir

Fiyatlarla Arza Müdahale

- Fiyatlardaki düzenlemelerle bazı ürünleri üretimi özendirilir/ sınırlandırılır
- Ürün destekleme kapsamına alınır, devlet alıcısıdır
- Dış satıma prim veya sübvansiyon verilebilir
- İhracata sınırlama veya vergi uygulaması olabilir
- İthalatın teşviki veya sınırlandırılması olabilir
- Tarım ürünü kullanıcısı sanayiciye yardım yapılabilir

Fiyat Yoluyla Arzı Düzenleme

Genel fiyat farklılığı:  retimi azaltılmak/artırmak istenen ürüne verilen destekleme fiyatları ve ikame ürün fiyatları

- Bir ürünün destekleme alımları kapsamına alınması

Aynı ürüne farklı fiyat uygulaması : belli kotanın üstüne çıkan satış miktarları için ödenen fiyatlar düşürülebilir.

Üretici yardımı veriliyorsa, belli miktarların üzerinde bu yardımlardan kesinti / hiç yardım  denmeyebilir. Hasat döneminde fiyat düşmesi önlenir

Bir sonraki yıl fiyatın düşürülmesi (garantisi eşiği):  lke çapında (i  tüketim ve dış satım için) gerekli ürün miktarı (garanti eşiği) belirlenerek üretimin o düzeyde olması istendiğinde başvurulur. Bir sonraki yıl için bir fiyat belirlenir. Eđer bir sonraki yıl üretim garanti eşiğinin üstünde bir toplama erişmişse, bunun sorumluluğu bütün o ürünü üreten üreticilere aittir. Bu sorumluluğun ortak olarak yüklenilmesi amacıyla, fiyatlar belli bir oranda düşürülür. Üreticiler böylece üretim fazlası yaratılmasının cezasını da ortak olarak çekmiş olurlar. Etkisi bir sonraki yıl görülür

Dış Ticaret Yoluyla Arzı Düzenleme

- Üretim açığı veya fazlalığı durumunda
- Ürün çeşitliliğinin sağlanması,
- İç fiyatları düzenleme,
- döviz kazanma
- Stokları eritme
- Üretimi artırma amacı ile

Dış satım kolaylığı

*Dış alım kısıtlamaları veya pahalılaştırılması
uygulaması yapılabilir*

İşleyici yardımları

- Hammadde olarak kullanılan ürünlerin sanayici ve imalatçılarına yerli ürün kullanmaları halinde parasal yardım verilmesi,
- Sanayici/imalatçının ithal hammadde yerine yerli ürün kullanmasını özendirici
- Yerli üreticiyi koruyan bir uygulamadır.

Arz Miktarına Doğrudan Müdahale

Satış miktarı için bir kontenjan belirlenmesi : Kotanın üzerindeki üretim satın alınmaz

- *Sertifika yoluyla arzın düzenlenmesi* :Sertifika sahibi sertifikada belirtilen miktarda ürünü arz eder, sertifika devredilebilir
- *Depolama politikası*: Devletin alım yaptığı ürünün bir kısmı depolanarak hem emniyet stoku, hem de hasat döneminde fiyatın düşmesini sonra da fiyat yükselmelerini önlemek için kullanılır

Devletin alıcı olmadığı ürünlerde de üreticilere depolama yardımını yapılır, piyasada fiyat dalgalanmalarından korunur

İç Ticaret Hadleri

- Tarım ürünleri ticaretinin artması ile ekonomiye katkı sağlanır
- İç ticaret hadleri yoluyla tarımdan sermaye aktarımı da olur
- İTH: Tarım ürünleri fiyat endeksinin tarım dışı mallar fiyat endeksine oranıdır.
- İTH:tarım ürünlerinin diğer mal ve hizmetlere karşı olan satın alma gücünü saptamada ve tarımı dolaylı vergilendirmede bir araçtır.
- Tarım ürünleri fiyatları diğer ürün fiyatlarından daha hızlı artıyorsa tarım ürünlerinin satın alma gücü artıyor
- Tarım ürünleri fiyatları daha yavaş artıyorsa satın alma gücü azalıyor, diğer sektörlerden alınacak bir birim ürün için daha fazla tarım ürünü satmak gerekir
- Bu da tarımda yaratılan değerın artan şekilde diğer sektörlerere transferi demektir, bu da tarımın vergilendirilmesidir
- Bu durum tarım- sanayi arasındaki gelir dengesizliğini artırır

İç Ticaret Hadleri

- **Fiyat makası:** iki mal veya mal grubu arasındaki fiyat hareketlerini gösteren şekildir
- Fiyat makasını oluşturan eğrilerin birbirine paralel olması sektör fiyatlarının paralel değiştiğini gösterir
- Eğrilerin açılması tarım yada sanayi lehine değiştiğini gösterir

İTH tarımın lehine gelişme nedenleri

- Talepte artış ve arzın talebi karşılayamaması
- Sanayi sektöründeki verimlilik artışının tarımdan hızlı olması
- Bazı tarım ürünleri destekleme/piyasa fiyatlarının hızlı artması
- Satın alma gücüne bağlı olarak sanayi ürünlerine olan talep azlığı sanayi ürünleri fiyat artışını sınırlar

İTH'nin Tarımın Aleyhine Dönmesi

- Üreticinin bir birim ürün satışıyla alabildikleri girdi miktarı azalırsa, tarımdan diğer sektörlerle sermaye aktarılmış demektir.
- Genelde aktarılan bu sermaye de ticaret sektöründe kalır ve sanayinin gelişmesine de kaynak olmaz
- Devlet bazen enflasyonu frenlemek için de destekleme alım fiyatlarını düşük tutar
- Tarım dışı fiyatların daha hızlı artması tarımın gelişmesini de etkiler

Tarımda Sosyal Politika

- Tarımda çalışanların yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve tarım dışı sektörlerdeki gelişmelere ayak uydurmalarının sağlanması amacıyla uygulanan politikalardır
- Genel sosyal politikaların bir bölümü olarak düşünülür
- Çiftçiyi, tarım işçisini, bunların ailelerini, yani tüm tarımsal nüfusu kapsamına alır.
- Diğer sektörlerde çalışan kırsal nüfus da tarımsal üretimden kopmadığı için tarımdaki sosyal politika kırsal kesimi bütünüyle ilgilendirmektedir.
- Kırsal kesimin sosyal sorunlarının *başında sosyal güvenlik, gizli ve açık işsizlik, tarım işçilerinin çalışma koşulları, riskler nedeniyle üretici gelirlerinde azalma* gibi konular

Tarım kesiminde sosyal güvenlik

- Sosyal güvenlik en önemli sosyal gereksinimdir.
- Bireyler her zaman geçici veya sürekli gelir kayıplarına veya gider artışlarına yol açan hastalık, kaza, analık, iş görememezlik, yaşlanma, aileyi geçindirenin ölümü gibi rizikolarla karşı karşıyadır.
- Tarım kesiminde çalışanlar da aynı gereksinimi duymaktadırlar.
- Geleneksel toplumlarda bu rizikolar bireylerin kendi çabaları ve yardımlaşma yoluyla karşılanmağa çalışılır.
- Gelişmiş ekonomilerde ise kamu eliyle sosyal güvenliğin sağlanması söz konusudur.

Geleneksel anlamda sosyal güvenlik

- Geleneksel toplumlarda kişinin geleceği toprak varlığına bağlı, bu nedenle işletmelerin parçalanması kaçınılmaz
- Küçülen işletmeler bir süre sonra topraksızlığı getirir
- Sosyal güvenlik şemsiyesi olmayan topraksızların tek geliri işgüçleridir. Yaşlınsalar bile çalışırlar.
- Geleneksel toplumlarda sosyal güvenlik karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmayı getirir
- Büyük ailelerden çekirdek aileye dönüşüm ile bu dayanışma azalmakta ve devlet bu görevi yerine getirmek zorundadır.

Modern toplumlarda sosyal güvenlik

- Kamu kuruluşları eliyle getirilen sosyal güvenlik, yalnız çiftçiye veya tarım işçisini değil, onun aile bireylerini de kapsamına almaktadır.
- Her ülkede değişik bir uygulama ile, genelde sağlık, iş göremezlik, yaşlılık aileyi geçindirenin ölümü gibi rizikolara karşı güvence verilmektedir.
- Bu alanda ya tüm toplumun bir parçası olarak tarım kesimindekiler için de sosyal güvenlik sağlanmakta veya kesimler arasında değişik sosyal sigorta uygulamalarına gidilmektedir.
- Sigorta primleri, ödenen tazminat ve aylıkların belirlenmesinde esas alınan hususlar ülkelere ve sektörlere göre değişebilmektedir
- Devletçe sosyal güvenliğin sağlanması geleneksel sosyal güvenlik uygulamaları önemini kaybeder
- Gelecek hakkındaki belirsizliğin güvenceye dönüşebilmesi, iyi işleyen bir sosyal güvenlik sistemi kurulmasının yanı sıra, ailedeki ve toplumdaki geleneksel bağların sürdürülmesini de gerektirir

Tarım kesiminde iş ve çalışma güvenliği

- Kamu kuruluşlarında ücretle çalışan tarım işçileri
- özel sektörde devamlı veya geçici çalışan tarım işçileri
- Kendi hesabına çalışanlar
- Ücretsiz aile işçileri
- İşverenler

Tarım kesiminde çalışanların iş güvenliği, işsizlik, iş koşulları, kıymet akti ve ücretler yönünden ele alınabilir

İlk iki gruptakiler başkalarının nam ve hesabına ücret karşılığı çalışırken, diğerleri kendileri için çalışmaktadır. Ancak işsizlik olgusu, işverenler hariç bütün bu gruplar için geçerli olabilir. İşsizlik, açık veya gizli işsizlik şeklinde görülebilir.

Tarım kesiminde iş ve çalışma güvenliği

- Bir ülkede işsizlerin oranınının % 2-5 ise tam istihdamdan söz edilir.
- Tam istihdamın koşulu, çalışanların kendi yetenek ve eğilimlerine uygun ve onlara yeterli gelir sağlayacak iş olanaklarınının bulunmasıdır.
- Gelişmekte olan ülkelerde iş alanlarınının sınırlı olması tam istihdama erişmeyi engellemekte ve tarım kesimindeki yığılma olmaktadır.
- Gelişmekte olan ülkelerde genellikle örgütlenmiş bir iş pazarı olmadığından kırsal bölgelerdeki iş olanaklarına ait veri bulunmamaktadır.
- Tarımdaki işgücü talebindeki mevsimlik dalgalanmalar, bazen ailede kullanılmadan bekletilen bir işgücü rezervi bulundurmaya gerektirmektedir. Bu nüfusun eksik istihdamı bir kaynak savurganlığı olarak kabul edilebilir.

Tarım kesiminde iş ve çalışma güvenliği

- Tarım sektöründeki bu eksik istihdam ve gizli işsizliğe çözüm bulunması köklü ekonomik ve sosyal önlemleri gerektirir.
- Yurt çapında bir işsizlik sigortası kurulması ve tarım kesimindeki işsizlerin de bundan yararlanması büyük masrafları gerektirir
- işsizlik sigortasının çalışabilmesi, tarım dışı iş olanaklarını gerektirir.
- Tarım sektöründen ayrılmak isteyenlere iş olanakları, eğitimle olur
- Yeni bir meslek edinmek isteyenlere kurslar açmak, onlara başka iş alanları hakkında bilgi vermek, tarımı terk ederek başka çalışma alanı seçenlere kredi vermek, yaşlılık nedeniyle tarım işletmesini mirasçısına bırakan ve artık çalışmayan çiftçiye prim vermek bu arada sayılabilir.
- Tarım işçilerine de bir güvence sağlamak açısından kıdem tazminatı benzeri bir uygulama getirilmesi, çalışma saatlerinin saptanması, iş kazalarına karşı işçiyi korumak, işçi barınakları yapmak, geçici işçilerin çeşitli sosyal sorunlarına çözüm getirmek, tarımsal sosyal politika açısından önemli konulardır